

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy ivon és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frrtal fizethetnek elő, féléves előfizetés ei nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendők.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János; Berde Áron, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: A déési kiállításról, I. Szabó Samu. — A földbirtokok szétदारaboltságának hátrányai, Erdélyi Károly. — Az 1880-iki földmívelési költségvetés. — Az erdélyi gazd. egylet kertészeti szakosztályának működése, Szentgyörgyi Lajos. — Szüret Kolozsvárt, Csulak Dániel és Szakács Péter. — Termelési verseny, Mauthernel. — Értesítés a járványos betegségekről. — Vidéki gazd. tudósítások: Barót. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

A déési kiállításról.

I.

Nem ok nélkül nevezték el kedélyesen „világkiállításnak“! Meg van itt kicsinyben minden, a mi nagygyá nőhetné ki magát — ha lenne a nagy akaratnak megfelelő erő és tehetség.

Tulajdonképp szolnok-dobokamegyei és közel vidéki kiállításnak indult, s jellege is egészen házias, minthogy jutalmat csak a házi körből került kiállítások nyerhetnek. Lassanként azonban egy kis elbizakodott nagyvilági hangulat fészkelte be magát az egyszerű vidéki városba; meghívták az egész országot; rendezték egész sorozatát az egymás mellé illesztett ünnepélyeségeknél. Volt

Disz-megnyitás; tüzoltók gyűlése és zászlószentelés; kertészeti vándorgyűlés; dézsaknai bányalátogatás; gr. Zichy és Türr fogadtatása; székes-fehérvári dijkiosztás; állatkiállítás és nagy lövésár; zárünnepély, bál, műkedvelői előadás kettő-három, dalestély, — a szokott vendégeskedésekkel és dictiókkal; stb. . . . .

Az idegen látogató, ki csak mulatni jött, nagyon jól mulatott, de a ki azért is jött, hogy okuljon, tanuljon, s a kire még ezenfelül az a fontos kötelesség várakozik, hogy a távoli nagy közönségnek a tanulságot elbeszélje: valóságos Scylla és Charibdis közt lebeg.

Élénk emlékezetében él a szives, barátságos fogadtatás; az ott töltött napok kedves benyomásai a derék város szere-

tre méltó társadalmi köreiből, s szintugy nehezére esik a leplezetlen igazságot papírra írni: addig nyújtózkodj, míg a takaród ér! . . .

Olyan formán lesz nemes Déés város a lezajlott ünnepélyek végén, mint a szép nagy leány, kit először visznek bálba s ott anyit tánczol, hogy csak néhány napi ágyban fekvés hozza helyre. . .

Most már az ismertetéshez kezdhetünk.

* * *

A déési kiállítás három külön helyiségben volt berendezve.

1) A termény-kiállítás azt a nagy termet foglalta el, az új czizmadia szint, melybe mult évben az összes kiállítás belefért.

2) Az ipar-kiállítás a polgári iskola helyiségében 10—12 kisebb nagyobb szobát töltött meg, sőt egy rész belőle a folyosóra is jutott.

3) A gép-kiállítás az állami volt méntelep udvarára helyezkedett el, mely ez alkalomra jelentékeny költséggel kiujtattott. Ugyanitt az istállók belseje az okt. 25-iki állatkiállítás számára rendeztetett be.

— Volt alkalmam a mult évi első déési gazd. kiállítást látni és ismertetni, akkor is úgy mint most: az erdélyi gazd. egylet küldöttjeként. Akkor Déés és vidéke önmagát mutatta be; most a jóval nagyobb tér idegeneknek jutott, kik az ország különböző vidékeiről történetes tarkaságban jelentek meg, de igen csekély számmal arra, hogy a kiállítást teljessé és országossá emeljék. Lesz alkalmam ezt a részleteknél bővebben kitüntetni.

Égészen önálló érdeklődéssel birt az országos kertészeti egyesület, mely első vándorgyűlését október 21. és 22. napjain itt tartotta. Részemről ezt tekintem a déési ünnepélyeségek azon részének, melynek legmesszebb ható következményei lesznek. Legyen szabad azért erről egészen külön cikkben

szólanom. Most előzetesen csak annyit, hogy 20-án este volt egy kis (nem igen barátságos) ismerkedési estély az Europa vendéglőben, mely egész előtanácskozássá nőtte ki magát. Megjelentek erre a Királyhágón tülről csak négyen, u. m. Lukácsy Sándor Budapestről, Biró Pál a debreczeni gazd. intézet fő kertésze, s Rima-Szombatról ketten: Broncs István mérnök és Hamaliár Károly gyógyszerész urak; e két utóbbi azonban csak az első napon mulathatott köztünk.

A tanácskozó tagok összes száma volt 20.

Okt. 21-ikén délelőtt és 22-ikén délután tartattak a kertészeti egyesület gyűlései, időközben a kinevezett bizottságok dolgoztak s a déésaknai sóbányákat látogatta meg egy népes társaság. 23-ikán 15 tag a kendi-lónai uradalomban tett igen érdekes kirándulást.

Végre 24-én a beállott esős idő és nagy távolság miatt igen kevesen utazhattak el Beszterczére, hogy ott a tiszteletükre rendezett gyümölcs-kiállítást megtekintsék s a kert. egyesület zárulását megtartsák.

Okt. 22-én este érkeztek meg Déésre gr. Zichy Jenő és Türr tábornok, mint a székes-fehérvári országos kiállítás küldöttei, hogy itt másnap kiosszák azon dícsérő okleveleket és érmekeket, melyeket Székes-Fejérvárt az erdélyi kiállítók nyertek. Aznap este 8 órakor, az „angol vendéglő“ éttermébe válogatott nagy társaság gyűlt össze, kik a nagyérdemű vendégekkel egy pár órát együtt kívántak eltölteni.

Szerettem volna, hogy gazdatársaink közül mentől többen hallják azt a szép gyakorlati felköszöntést, melyet Türr tábornok a mezei gazdaság fontosságáról tartott, mely Magyarország alapköve, de a melynek napjainkban a már mindinkább feltolakodó amerikai versenyvel kell megküzdeni, kik roppant tértávolságban fekszenek ugyan tőlünk, de az olcsó vízi utak készítése és felhasználása által szomszédainkká lettek. Elmondá, hogy okszerűbb gazdálkodás, földjeink mélyebb művelése segíthet minket e versenyben győzelemre, csupán.

Másnap, 23-án délelőtt 11 órakor igen díszes női közönség előtt folyt le az okmányok és érmeke kiosztása, melyre a kolozsvári iparkamra két küldötte azért jelent meg, hogy nyeményeiket haza vigyék s otthon házi körben egyszerre kiösszák.

Ennyi az, a mit én láttam s a mit általánosan el akartam mondani. A részletekről jövő cikkemben.

Szabó Sámuel.

A földbirtokok szétdaraboltságának hátrányai.

II.

(A sepsiszentgyörgyi vándorgyűlésen előadta Erdélyi Károly, a kézdi-vásárhelyi f. népiskola igazgatója).

4. Nem csekély hátránya a szétszórtan fekvő apró földdaraboknak az is, hogy sok trágya veszendőbe megy. Tanusítják ezt az utak, melyek trágyázás alkalmával egészen be vannak terítve; hát még a marha, mely ilyenkor folyvást igában van, mennyit elhullat napközben! Összefüggő földbirtoknál a trágyavesztéség nem oly nagy és mivel a szeker foly-

ton egy uton jár, a különben veszendőbe menendő trágyát könnyű fáradsággal össze lehet takarítani. Lehet, hogy tisztelt hallgatóim közül némelyek kicsinylő mosolylyal fogadják jelen szavaimat. Nem csudálkozom rajta, mert fájdalom, mi magyar gazdák még eddig nem jutottunk el arra az álláspontra, hogy a trágya értékét kellően méltányolni tudnók. Példát vehetnénk e tekintelben a japániaktól, chinaiaktól. Ezek gazdasági üzlete tudvalevőleg a legbelterjesebb és legjövödelmezőbb; mire nem csekély befolyással van az a körülmény, hogy a különféle trágyaszereket és hulladékokat gondosan összegyűjtik, kitünően kezelik és szakszerűen alkalmazzák.

5. A hátrányok között említendő még ama körülmény is, miszerint a szétdarabolt parcellák legtöbbször nem lehet minden időben szabadon közlekedni, nem vezetve hozzá alkalmas ut. Méltán nevezhető ez a legnagyobb bajok egyikének azok közül, melyek valamely földbirtokot terhelhetek. S a hol e baj létezik, elhárítandó az, ha csak lehet, még a legnagyobb áldozattal is. Pedig e baj létezik még ott is, hol a tagosítás megtörtént; csak hogy természetesen nem oly gyakori, sőt — majdnem hihetetlen — még magában a legvirágzóbb gazdasági viszonyokkal dicsekvő Schweizban is találkozunk egyes olyan birtokdarabok, melyekhez alig lehet hozzá férni; hát ha még oly helyeken és vidékeken, hol — mint itt nálunk is — a tagosítás áldásait még nem ismerik! Lehet-e nagyobb nyomorúság, mint ha a gazda saját földjével való közlekedésben a helytelen felosztás miatt korlátozva van? Alig ha, mert a földbirtok ut nélkül, hasonlít a késhez, melynek pengéje nincs.

Tegyük fel például, hogy egy ily földön valamely vetelemény nem sikerül és a gazda föl akarná szántatni és egyéb-
bel bevetni, nehogy az egész évi hozam megsemmisüljön. E szándék a legjobb igyekezet dacára sem vihető keresztül, mert a földek köröskörül be lévén vetve, a szomszédok semmi áron sem bocsájtyák a gazdát ekével és ökrökkel saját földjére, ha őt ebben egyéb akadályok nem gátolnák is. Ha úgy gondolkozik a gazda, hogy földje kicsiny lévén, végezteti a szükséges munkát kézzel; ez esetben a termelési költség alig leendő kevesebb a jövedelemnél. Arról nem is szólok, mily sors érne termését — főleg az itt még ma is uralkodó régi, löcsei három nyomású rendszer mellett — ha azon időre megérve és letakarítva nem lenne, mint szomszédjaié.

6. Venio nunc ad fortissimum. Méltán mondhatom ezt; mert a földbirtok szétdaraboltságának csakugyan legnagyobb, hatásaiban és eredményeiben a főntebb elősoroltakat jóval fölülmúló hátránya az, hogy a szakértelmet nem lehet érvényesíteni. Nagy csapás ez egy képzett, okszerű gazdára mindenütt, főleg azonban ott hol — mint a Székelyföldön általában — mindig az átkos háromnyomású rendszer uralkodik. Heverő holt tőke itt a szakértelmet, mely a gazdának semmit sem kamatoz. Hiában kísérténé meg itt bárki is a legujabb és helyesebb gazdasági elvek alkalmazását: hajótörést szenvedne minden igyekezete. Bármennyire meg legyen is győződve a gazda üzlete czélszerűtlensége- és eljárása helytelenségéről; azért még sem térhet el attól, még is minden szakértelmet nél-

külöző szomszédaihoz kell magát alkalmaznia. Az őszi határban őszt, a tavasziban tavaszt kell vetnie s a hol a közönség ugarol, azaz földjei egy részét parlagon heverteti, hogy silány marháinak legyen hol rágódniok és a trágyát elhullatniok; ott ő is kénytelen parlagon hagyni földeit, ámbár ugyan nagyon jól tudja, hogy arra szükség nincs s hogy földbirtokán, ha ez egy tagban volna és ő kedve szerint gazdálkodhatnék, jóvedelmét legalább is megkétszerezhetné. Az ilyen körülmények között élő okszerű gazda Tantalus kinjaira van kárhoztatva s helyzetét nem hogy enyhítené, de nehezíti, sőt elviselhetlenné teszi annak tudata, hogy ő tudna — ha lehetne. Ránézve a tagosított birtok, czélszerű vetésforgás, kiterjedtebb takarmánytermesztés, fokozott marhatartás, nyári istállózás, dús trágyázás sbt. mindmegannyi kísértet, mik álmatlan éjszakáin felkelnek sirjaikból s bekopogtatnak hozzá, csak azért, hogy létezésökről hirt adjanak s vele ingerkedjenek.

A földbirtok szétदारaboltságának hátrányai az elésoroltakkal még koránt sincsenek ugyan kimerítve; mindazáltal nem folytatom tovább. Hiszen ha egyéb hátránya nem volna is, mint a legutólszor említett, már az egyedül bőven elégséges lenne arra, hogy a szétदारabolt birtok laikusok által netán felhozható látszólagos előnyeit és az ezek mellett felállítatni szokott érveket halomra döntse s bárkit is, ha nem is képzett gazda, de helyes felfogással s józan gondolkozással bír, a tagosítás buzgó apostolává avasson. Igen, tagosítás! Ez az egyetlen mód, mely által a birtokok szétदारaboltságával járó bajokat megszüntetni lehetséges. Tagosítás nélkül nincs üdv, nincs előhaladás a gazdára nézve. Éppen azért, hol a tagosítás ez ideig még a jámbor óhajások közé tartozik, a hivatottak és ahhoz értőknek kötelességük mindent elkövetni, minden megengedhető eszközt felhasználni annak mielőbbi keresztülvitele érdekében. A tagosítás létrehozása önként érhetőleg nem könnyű munka, mert a nehézségek és akadályok egész halmaza áll annak útjában; de azért jóakarattal és szakértelemmel párosult ügybuzgalom mellett nem lehetetlen, a mint hazánkban már számos példa bizonyítja. Megjegyzendő, miszerint a bevégzett tagosítás után többnyire azok lesznek annak legnagyobb barátai, kik előbb leginkább elleneztek. Erre magam is több példát hozhatnék fel.

A tagosítás keresztülvitelének nehézségei a dolog természetében fekszenek. Egyik nehézség a talaj egyenlőtlensége, mely miatt lehetetlen a felosztást mindenkinek kívánsága szerint és teljes megelégedésére eszközölni. — Egy másik, nem a természetben, hanem az emberek fejében rejlő akadály: ama szivósság, mellyel kiki az atyjától és nagyatyjától öröklött földhöz ragaszkodni szokott. Az atyai örökség iránti kegyelet szép dolog ugyan, de — ha bukás felé vezet, ha a szabad mozgást és cselekvést akadályozza, ha a jóvedelmet nagy részben felemészti: akkor a józanabb elvek elől háttérbe vonulni a szabad és kell. Azt hiszem, nagyobb tiszteletet tanusítunk atyáink emléke iránt, ha munkánkat szorgalom, valamint idő- és pénzbeli takarékoság által jóvedelmezőbbé tesszük, mint ha minden haszon nélkül folytonosan és szívesen

ugyanazon röghöz ragaszkodunk. Vegyük csak komolyan fontolóra, hová kellene jutnunk, ha a már most is igen elaprózott keskeny földecskéek még száz éven keresztül apáról fiúra osztatnának! Akkor birtokát nem egy gazda valószínűleg karjával is átérhetné s termését markában is könnyen haza hordhatná.

A birtokegyesítésnek egyik módja az, ha az egyes tulajdonosok apró földjeiket lassankint kicserélik vagy egymástól kölcsönösen megvásárolják, míg egész birtokuk pár nagyobb, vagy egyetlen nagy darabban összesített. E mód azonban igen hosszadalmas és éppen nem vezet a kívánt célhoz, mert ha egy-két értelmes gazda összecserélgetné is földjeit, még mindig maradnának számosan, kik az okos szóra és jó tanácsra nem hallgatva, méltányos eszerére semmi szín alatt rábirhatók nem lennének. Egyetlen mód marad tehát a tulajdonképi tagosítás, vagyis az összes földbirtokok oly nemű új felosztása, hogy sajátját minden gazda egy darabban kapja ki s hogy minden egyes birtok megfelelő uttal láttassék el.

A tagosítás eszméjének népszerűsítésére sokat tehetnek az értelmes szaktérfiak által tartott nyilvános értekezések, mik előtt az utat természetesen már jó előre elegyengetni kellene a tárgynak egyesek között és kisebb körökben való megvitatása által. Vannak ugyan mindenütt a világon olyan emberek, kik minden közhasznú törekvésnek útjában állanak; de azok által ne engedjük magunkat megfélemlíteni és az igazság kimondásában s elveink, jobb meggyőződésünk daldalra juttatását célzó törekvéseinkben gátoltnak.

A tagosítás eszméjének terjesztésében sokat tehetnek még a gazdasági egyesületek és ezek nem is mulasztják el minden rendelkezésünkre álló eszközt és kínálkozó alkalmat felhasználni, hogy e téren hivatásukat teljesítsék. Az eddig létrejött tagosításokért is az illetők a gazdasági egyesületeknek bizonyára igen sokat köszöuhetnek.

A tagosítás a gazdasági élet fejlődésére sokszoros kihatással van; a mennyiben azzal a talajjavítások, pl. az alagszóvezés, valamint a czélszerűbb művelési mód karöltve járnak; a mi aztán ismét az ujjabb és jobb eszközök behozatalára vezet sat.

Némely országokban maga a kormány is a legnagyobb készséggel támogatja a tagosítási törekvéseket; a mennyiben a földbirtokok tulságos szétदारabolásának törvény által gátot vet, kijelölve a minimumot, melyen alul bocsátkozni nem szabad és mérnököket adván rendelkezésre, kik állami költségen terveket vesznek fel és egyéb idevágó munkálatokat teljesítenek. —

Ezzel bevégeztem értekezésemet a földbirtokok szétदारaboltságának hátrányairól. Korántsem merítettem ugyan ki tárgyat, hanem azért szerény tehetségemhez képest igyekeztem arról bár szükkeretű, de lehetőleg világos képet nyújtani. Ha netán ebbeli feladatomban nem sikerült volna megoldanom: kérem tisztelt hallgatóimat, tekintsék a jószándékot és részesítsenek kegyes elnézésükben.

Az 1880-iki földmívelési költségvetés

a „Falusi Gazda“ szerint, a következő előirányzattal lesz az országgyűlés elé terjesztve:

I. A gazdaság különböző ágai emelésére előirányoztatik összesen: 205,800 frt. (1879. évben 100,000 frt.) Ezen összeg eloszlik:

a) A gazd. egyesületek czéljaira mint kiállítások, versenyek stb.: 8000 frt.

b) gazdasági ismeretek terjesztésére: 22,630 frt.;

c) szarvasmarha-tenyésztésre: 61,000 frt.;

d) kulturmérnöki és termény földjavításokra: 19200 frt.;

e) a borászat emelésére: 15000 frt.;

f) kereskedelmi növényekre: 5000 frt.;

g) selymeszetre: 6000 frt.;

h) haltenyésztési czelokra: 2000 frt.;

i) káros rovarok elleni intézkedésekre: 3000 frt.;

j) kísérleti ügyre: 1000 frt.;

k) gyümölcs- és diszkertészet: 1200 frt.;

l) utazásokra: 1044 frt.;

m) Csáky-féle ösztöndijakra: 600 frt.;

n) Gaup-alap. segélyezésre: 126 frt.;

o) az erdészetre az új erdőörvény folytán: 60,000 frt.;

II. A gazdasági tanügyre, illetőleg gazdasági tanintézetekre előirányoztatik: 244,700 frt.

III. A lótenyésztés előmozdítására összesen 1.591,744 frt. van előirányozva; ebből esik:

a) a központi igazgatásra: 18796 frt.;

b) a ménesekre: 601,137 frt.;

c) méntelepekre: 915,294 frt.;

d) lóversenyekre: 25000 frt.;

e) lóteny. jutalomdíjakra: 15,617 frt.;

f) tenyészanyag vásárlásra: 15,900 frt.;

IV. Állategészségügyre és pedig:

a) vesztegintézetekre: 53,100 frt.;

b) keleti marhavész s egyéb betegségek elfojtására: 80,000 frt.;

c) az állatorvosi intézetre: 39,413 frt.;

Az összes kiadás teszen tehát 2,214,757 forintot. Ezen összeggel szemben tetemes bevételek állanak, különösen a lótenyésztés szakánál. —

Az erdélyi gazdasági egyesület kertészeti s méhészeti szakosztályának működése.

I.

Ide-oda egy éve lesz, hogy részletesebb — a múltévihez hasonló — közlemény a kolozsvári kert. szakoszt. működéséről nem tétetett közzé; csupán júniusban jelezte röviden a félévi idény, körül-belül 20—30 sorra terjedő cikkben, hogy méltóan eddigi buzgalomához, az idén sem volt tételebb mint a megelőző években.

Most azonban — ha kissé későcskén is — tudomásra kívánjuk hozni viselt dolgainkat s föl sorolni főnnebb érintett cikk szerint izelt 185 féle alma, 52 körte, 18 cseresznye, 7 eper, 5 meggy, 2 szőlő, 2 málna, 1 szilva, 1 eper, 1 ribizke és több azután kezeink közé és izeléseink alá került gyümölcsökből főként azokat, melyek általános elterjesztésre méltóknak találtattak.

Mindenek előtt arról emlékezünk meg, hogy a múlt évvel lejárván a szakosztály 3 éves ciklusa, ismételten — „egyakkarral” — id. Bodor Pált nyertük meg elnöknek, kinek szakértelme, odaadó buzgósága biztos zálog arra, hogy szeretettel párosult tapintatos vezetése alatt, a nem kevésbé lankadatlan, kitartott tagok: Berde Áron, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Szenkovich Márton, Hutter Sámuel, Ritter Gusztáv, Nagy Dániel, Gamauf Vilmos, Keresztély Lajos, Brassai József, Csulak Dániel, Dr. Réthy Mór, Krézsek István fokozottan haladhasanak kitűzött nemes czéljok felé.

Az új saison beálltaig, tehát a múlt évben termelt almák körték közül legjelesebbeknek találtattak: Fejér asztrakáni, Pomme ananas, Bouton d'or, Havley, Cox Orange-pepin, Blenheim-pepin, Canadai nagy reinette, Fejér reinette, Batul, Ponyik, Apafi, Calvil, Sándor ezár, Husz unczia, Porker-pepin, Angol ar. parmain téli, Gold-pepin, Oberdiek czukor reinette, Őszi selymes tángyér, Szász pap, Tiroli fehér rozmarin, Nagy Casseli reinette, Muskotály reinette, Borsos alma, Mulhaupt Carmin reinette, Londoni-pepin, Bánfi Pál, Nieman reinette, Reinette musqué, Hasonlíthatatlan reinette, Foederal parmain, Steinapfel, Rother Kronapfel, Reppiner — Gündisch Pétertől — igen finomak, Kármélita reinette, Schönbrunn (?) reinette.

Nyári Magdolna, Ny. Király, Williams-Vilmos (Vehler) Fondante des bois, Őszi pergamen, Diel vaj, Angoulemeri herczegnő — nem esikos, Allerbeste Bergamotte, gr. Bethlen Camillótól; Six vaj, Kronprinz Ferdinánd, Doyenne d'hiver (Brüsseli pergamen), Josephine des Malines, Clairgeau, Dr. Capron, Brabant hgnő, Mari emléke, „Brassai József” új magoncza; Stuttgarti kecskeőr, Calebasse Bose, d'Argenson, Manna Colmár és fött Bollveili, mely ily állapotban igen jónak bizonyult be az ápril 16-iki ülésen.

Cseresznyék közül: Majusi piros, Orleansi, Maraschino, Damason sárga, Disznódi fűszeres, Fejér pirosló, Bors ropogós, Korai fekete, Muskotály cs., Mokra veres, Lauermann, Olasz rózsa, Napoleon. Kiváló cseresznyék, de csaknem egynék mondhatók alak és színre.

Meggyek: Spanyol meggy, Hortensia királynő, Korai északi, Abbessé d'Oignie, Gros Gobet, Prágai muskotály; — korai piros amarella. Szilvák közül: Zöld Rein claudé, Victoria, Olasz szilva, Sárga mirabella, Kirke, Szentjánosi szilva.

Kajsziak közül: Korai hollandi, Ambrózia, Nancy, D'Auvergne. Őszi baraczkok közül: Korai nagy bibor, György király, Piros Magdolna, Montreuil Noir, Lindley *)

Az elősorolt gyümölcsfajokat legnagyobb részben a köztelek és a szakosztály tagjai szolgáltatták, honnan és kik útján ojtógalyban vagy ojtóványban be is szerezhették jelzett fajok; hol és kiknél szintén jeles eprek, egresek, és ribizkék, málnák is találhatók, melyre nézve szivesen szolgál fölvilágosítással az egyesületi titkári hivatal, vagy

Szentgyörgyi Lajos,
szakosztályi jegyző.

*) A szőlőkről s azok közt különösen a gyenge fajokról s egyéb dolgainkról közelebbi alkalommal szólандok. Sz. L.

Szüret Kolozsvart!

I.

Megindulván a szüretekről tudósítások és legelőbb is országrészünk legjobb borvidékéről, az erdélyhegyalji Czelnáról, írjunk a tán legyengébb — vagy nemis borvidék — kolozsvári szüretéről is; miről bizonyos nagy birtokos és szőlész azt szokta mondani, „a kolozsvári szőlő-, illetőleg bortermelés, Istenkisértés”. És ez igaz is lehetne, ha Kolozsvárnak az északi szélesség, keleti hosszúság és két havas közé lett helyezését tekintjük, azonban a tények ellenkezőt tanúsítanak. Azért is lássuk az ez évi eredményt.

A szüretelési időszak különböző hegyekben, különbözőleg lett meg határozva, megállítva — ha nem is megtartva — de általában mind Gálnap utánra, de már october 15-én megkezdett, 18—19-én búsan folyt és folyik ma is esendesen.

Habár hallottunk is egy-egy puskalövést, — vig muzsikának, vig táncznak se hire, se nyoma. Hja! a hordók üresen konganak és csapongó kedvet nem adnak. — A hozam változatos — egyik hegy a tavalyival hasonlítva hozott $\frac{1}{2}$, másik $\frac{1}{3}$ termést. Az ok leginkább abban rejlik, hogy egyik hegyben, mint jelesen a Szent-György hegyben a szőlő teljesen épen maradt, a másikban, mint épen a Kómali felső lábban, legnagyobb részt kövér szőlő lővén, csaknem egészen elrothadt, részben malozsásodott és nagy részben elszáradt és a hozam $\frac{1}{3}$ -ra szállt le, a mennyiség tehát kevés — de:

Lássuk a minőséget!

Már itt bámulatos jelenség mutatkozik, mert ugyanis:

Midőn a czelnai tudósító (ha nem téved), a hegyaljai must cukortartalmát 11—12 fokra teszi, akkor a kolozsvári must, a Szentgyörgyhegyi ugyan a Wagner mustmérőn csak 11—12 fokot, de a Kómál felső lábi szinmust 14—15 fok, a sajtolás pedig a 17-tet is megüti, az alsó lábi sajtolás pedig 15—16 fok közt játszik és e szerint a hozam ugyan sokkal kevesebb a tavalyinál, de a minőség 2—3 fokkal jobb s várhatni jó asztali bort belőle.

A többi hegyek hozamáról s minőségéről nincs még tudomásom, de úgy vélem, azt is valaki fel fogja jegyezni.

Legszebb, bőhozamu s épen megért szőlőjü táblákat a gazdasági két kertben láttam, jelesen a közkertben a riesling, pinot noir, oporto és csemegeszőlőket, ugyszintén a hidelvi-nagy-utczai kertben is. Bámulásra ragadó látványt mutatott a Szentgyörgyi Lajos néptanító ur kül-magyarutczai lakásánál levő kerti szőlője, importált sokféle fajával, csudabő termésével és a nézést lekötő szépségével. A jóság szintén kielégítő volt. A jeles és legnemesebb fajok összegyűjtése és a jó mivélés gazdájának dicséretére válik. A legédesebb szőlőnedvet, melyet ez évben izleltem, a leánykaszólvő szolgáltatta, a korán érő malinger és frontignant is ki nem véve és úgy tapasztalom 1860-óta, hogy ezen borszőlvő, a kövér és királyszőlvővel, legajánlatosabb a kolozsvári égajlban, mind hozam, mind minőség tekintetében,

Felső kómálbeli kis szőlőtelepem $\frac{1}{4}$ hold, csaknem általában elébb említett 3 faj szőlővel van beültetve, a kövér tulajdonom, minden évben tűrhető bort és szüretet ad, ha dér nem

pusztít. Néha a 100 vedret is meghaladja, mint történt 1874-ben mikor 108 veder mustot kaptam. Adjon isten jövődében ha nem is jobbat, de többet.

Fagyalaló dér ez évben még nem volt, úgy állnak szőlőhegyeink mint a zöld erdő, azonban jó lesz sietni az elfedéssel, mert proxima imminet nive candida Vlegyásza.

Kolozsvárt, 1879. október 24-én.

Csulak Dániel.

II.

A k.-monostori kir. gazd. tanintézet folyó hó 18-án szüretelt.

A bor jó, de kevés. Csak fele a tavalyinak, a mint idáig meghatározható. A látszat csalt, mert szőlő több mutatkozott, mint az eredményből következtetni lehetne, de magva, nagy héja s vastag kocsája túl nőtt, a bogycok pedig kicsinyek valának, úgy, hogy az évhez aránylag szép termést mutatott fürtök igen csekély helyet juttattak a lének

Különbö az eredményt kevesebbet az is hogy a szőlőtelepről a csekély értékű késői fajok a mult év őszén kihányattak s helyükbe jobbak lőnek beállítva, melyek jövőre sem lesznek még az adozók sorába számíthatók.

Ezen körülmények mellett, az amugy is kis területről körülbelül 7 hltr-nyi bor nyeretett. Nem sok, de tekintve, hogy Kolozsvár s vidéke ugy sem bő bortermő hely, ezen eredmény mellett ezen évre másoknál inkább az intézet sem panaszkodhatik.

Ez idén az intézet csak három fajta bort készít, u. m. rieslinget, fehér- és piros vegyest.

A minőséget illetőleg, álljanak itt a következő adatok (Babo mérője szerint)

1) Barátszőlvő (Pineau gris.) czuk. tart. 18.0%, sav. tart. 8.0 ezred %.

2) Burgundi kék (P. noir) czuk. tart. 16.0%, sav. tart. 10.0 ezr. %.

3) Malvasia piros czuk. tart. 19.0%, sav. tart. 8.0 ezr. %.

4) Oporto czuk. tart. 16.0%, sav. tart. 6.5 ezr. %,

5) Rajnai riesling czuk. tart. 18.0%, sav. tart. 11.5 ezr. %.

6) Tramini piros czuk. tart. 18.5%, sav. tart. 9.0 ezr. %.

Összehasonlítva ezen számokat a tavalyi adatokkal, feltűnő, hogy az intézet bora az idén mivel sem jobb a tavalyinál; pedig vidékenként azt lehet hallani, hogy az idén édesebb a must, sőt még az intézet mustja is ezen bókban részesült.

A tavaly a barátszőlvő 21.0% czuk. tartalmazott, a burgundi kék 18.5-et, a malvasia 18.0-at, az oporto 16.5-et, a rajnai riesling 18.3-at és a tramini piros 17.0%-et. Átlag pedig 18.2% volt a czukortartalom. Ezzel szemben az idei must csak 17.6% czukrot tartalmaz.

Szakács Péter.

Termelési verseny.

(Megtartatott 1879. október hó 16-án Mauthner Ödön magkereskedő czég helyiségében.)

Már mult évben is eléggé méltányoltuk ama üdvös törekvést, melyet nevezett magkereskedő az által tanusit, hogy buzdítja a hazai gazdasági és kertészkedő közönséget a tőle vásárolt magvakból nyert termelvényeket verseny tárgyaké felmutatni, ezeket saját költségén hozatja meg és értékes díjakat tűz ki a kiválóbbakra.

Örömmel vesszük tehát híré, hogy ezuttal a termelési verseny közönségünk által már nagyobb mérvben lön felkarolva mint az első évben, a kiállítás csoportjai különös szépek és gazdagok voltak és számos látogatásnak örvendtek, többek közt a földmívelési minister, báró Kemény Gábor úr is személyesen jelent meg a fent irt czég helyiségeiben és a kiállított termelvényeket alaposan megsejmelte.

Takarmányrépát küldtek :

Beszédes Géza, Bay Mihály, Eibel Károly, Gobóczy Károly, Horváth Pál, Kiss István, Luka György, Németh József, Paál Dénes, Báró Sina, Szabó József, Weiler József és még több termelő.

Zöldséget felmutattak :

Első sorban terbelédi Beniczky Gyuláné, ki már mult évben kivívta a második díjat, pompás gyűjteményt küldött, úgy mint : 22 babfajt, 6 babfajt hüvelyben, 10 burgonyafélé, 8 ugorka-, 2 kalaráb-, 5 tengeri-, 5 saláta-, 2 paradicsom-fajt, továbbá leveles kelt, bimbós kelt, czeklát, zellert, pastinákot, petrezselmet, párhagymát és kifejtő borsót.

Gobóczy Károlyné, a biharmegyei gazd. egyleti titkár neje káposztát, kelkáposztát, kalarábót, tengerit, zellert, sárga répát, reket, burgonyát, zebraabot (indástól) küldött.

Szintén kiváló terményeket tartalmazó gyűjteményekkel voltak képviselve: Horváth Pálné, Reutlinge. Károly, Berger Ignáczné, a szentjánosi uradalmi kert; kevésbé tökéletes gyűjteményekkel: Beszédes Géza, túri Béli Károlyné stb stb.

A takarmányrépák fényesen igazolták az eredeti fajok tisztaságát, valódiságát és jeles minőségét. Mint első díjat, a kitűzött ezüst serleget elnyerte Kiss István, szent-mihályi bérlő, II. díjat Eibel Károly, Püspök-Ladányról, III. díjat Beszédes Géza tolnai tisztartó. (Az első díjat kivívott répák átlagosan 18 kiló, II. díjat nyert 14 kiló, III. díjban részesítettek átlag 12 kiló nehezek voltak.)

Azontul emlimeréssel említették fel: Bay Mihály, Csomaközről és Paál Dénes, Csúzról.

A konyhakerti növényekre szánt ezüst serleget, mint első díjat Beniczky Gyulánénak ítéltek, II. díj Gobóczy Károlynénak, III. díj istvántekei Horváth Pálnénak jutott.

Virágversenyre az időszak előrehaladtsága miatt nem történtek bejelentések.

A versenyek látogatói még egyes nem versenyző termelvények iránt élénk érdeklődést tanusítottak. Nevezetesen feltűntek: A 21 kilos oberndorfi sárga takarmányrépa, a 12 kilos Wred-féle braunschweigi káposztafej, egy bokor sojabab, melyen 280 hüvely vala, a fehér $3\frac{8}{10}$ kilos és a kék 4 kilos óri-

ás javított kalaráb, a 12 fajból álló pompás tengeri gyűjtemény, a 8 fajból összeállított fejes- és kötöző-saláta-gyűjtemény, néhány Rollison's Telegraph-ugorka, melyek közül egy 6 ctm. hosszúságu is volt. Végre Rozdonyinénak különös szép és nagy (1—1½ kilos) vöröshagymái és a 90 kilos szép idomú óriás dinnyetök, melyet Békeffy Károlyné küldött Makkról.

Valamint a bíráló bizottság, ugy a közönség is nagy meglepéssel nyilatkozott a kiállított termelvények felett, sőt számos példányok általános bámulatnak valának tárgyai. A közönség élénk acclamatióval illette a kiállítást és általánosan utat tört magának azon meggyőződés, hogy nem vagyunk kényyszerülve pénzünket külföldre küldeni magvakert, sőt ennek épen ellenkezőjét igazolta e hazai magkereskedés az által, hogy magvaiból csupa kitűnő termények lettek felmutatva.

Ugy hisszük, hogy a rendező czég nagyon czélszerű módját találta e versenyekkel, magát az általa forgalomba bocsátott magvak minőségére nézve tájékozni, és a gazdálkodókat, valamint a kertészkedvelő közönséget terményeinek tökéletesítésére buzdítani. Minthogy pedig a kiállítónak épen semmi anyagi áldozatba sem kerül, méltán óhajtható, hogy minden évben több-több gazda és kertészkedő vegyen részt a termelési versenyen.

Értesítés a ragályos és járványos állati betegségekről 1879. okt. 22-ig.

M e g y e	K ö z s é g	Az állatok faja és darabszáma	A kór megnevezése	E hullt vagy gyógykezeltek
Brassó	Szent-Péter	1 ló	takonykór	kiirtatott
Csik	Mindszent	1 szarvasm.	lépfene	elhullott
Fogaras	Réce	3 "	"	"
Kis-Küküllő	Zágor	6 bival	"	"

Magyarország területe marhavészmentes, Horvát Szlavonország 9 községében és a horvát szlavin katonai határvidék 15 községében a marhavész uralg.

Pálya kérdés. *)

„Adassanak elő népszerű rövidséggel, legfeljebb egy és fél nyomtatott iven azon érvek, melyek alkalmasok legyözni gazdáink azon elleszenvét, mellyel az annyira hatályos emberitrágya gazdasági használata iránt viseltetnek.

Adassék a legjobb mód, e trágyának undort kizáró szagtalan kezelésére; egyszerű, minden gazda által használható mód, e trágyának poudretté változtatására s utasítás arra, mily növényeknél, mily mennyiségben és mi módon kell azt a mezőn felhasználni.“ —

Az idegen kézzel irt pályaművek a szokásos jelges levelekkel 1880 július 1. déli 12 óráig az erd. gazd. egylet titkári hivatalához Kolozvárra küldendők be, a bíráló bizottságot az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya nevezi ki.

Pályadíj: 12 darab 20 frankos arany, felajánlja Tiszalászló, az erdélyi gazdasági egylet elnöke.

*) T. laptársainkat tisztelettel kérjük e pályakérdés szives átvételére. Szerk.

Vidéki gazdasági tudósítások.

Baróth, 1879 október 26.

A folyton tartó nyári szárazságot az ős is hasonló kitartással követte. Ennek daczára az őszi vetése kellő időben lett bévégezve, valamint a tengeri, burgonya, répa-félék sibiék könnyű módon voltak letakaríthatók, de az eső hiánya a vetések kelését nemcsak késleltette, hanem gyengítette is. Ez annyival inkább számba vehető, mert az egerek milliói elkeseredett harcot izentek a vetéseknek. — Ha körültekintünk a magtár avagy a padlás, törökbuzakas, pincze és kamara körül, az évi termést, ha kitűnőnek nem is, de közepesnek jelezhetni. — Az állatok járványos bajtól menten, még a legelőkön járnak. — A méhek, a tartós száraz nyár miatt, gyenge lábón mennek a hosszú télnek. Gyümölcs kevés lett s tán részben ezért is rándultak sokan a hordók mellett szüretre. — A gabnaárak emelkednek, a barom ára nem szállott. A napszám rendes.

Nagy Imre.

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, okt. 18—okt. 25-ig. 1879.

Buza ára eleinte erősen hanyatlott, később javult; forgalom 40,000 metermázsa, ár 14-10 frt.

Rozs ára szállott, forgalom 4000 metermázsa, ár 9-95 ft.

Árpa változatlan, forgalom 3000 metermázsa, ár: takarmányárpa 7-60 frt, malátaárpa 8-75 frt.

Zab szilárd, forgalom 3000 metermázsa, ár 6-55 frt.

Törökbuza árak engedtek, forgalom 15,000 metermázsa, ár 7-20 frt.

Repcze üzlet gyenge, forgalom 5000 metermázsa; árak 12—10-10 frtig.

Gyapju üzlet gyenge, mert vevők az árakat drágálják; eladatott 80 metermázsa középfinom egy nyiretű 100—105 frt, 250 metermázsa jobb középfinom gyapju 82—83 frt, 140 metermázsa közönséges egy nyiretű 62—65 frt, 40 metermázsa timárgyapju 74—76 frt, 140 metermázsa raczka timárgyapju 29—32 frt (Árak per 56 kilogramm). Gyárilag mosott gyapjuból mintegy 14,500 kilo kelt el, különként 1-75—2-45 frt, hangulat nyomott.

Gabona-árak:

	minimum és maximum: Budapest okt. 25.	Bécs okt. 15.
Buza	13 35—14 95 frt	12 70—15 20 frt
Rozs	10 15—10 35 frt	10 40—11 20 frt
Árpa, takarmány	7 00—7 40 frt	7 50—9 00 frt
Árpa, szeszfőzésre	7 70—8 25 frt	10 30—11 40 frt
Árpa, seres	8 50—10 50 frt	10 70—11 40 frt
Zab	6 60—6 80 frt	7 15—7 80 frt
Repcze	11 00—11 70 frt	12 00—13 60 frt
Törökbuza	7 20—7 30 frt	7 80—9 00 frt

Budapesti marhavásár okt. hó 23-án 1879. Összes felhajtás 2222 db nagy- és 3421 db apró marha. Ebből eladatott: 64 drb. bika, 773 drb. ökör, 1161 drb. vágó tehén, 230 drb. fejős tehén, 191 drb. bival, 181 drb. borju, 3240 drb. juh. — Árak: bika darabonként 50—166 frt, ökör páronként 180—330 frt, vágó tehén páronként 130—210 frt, fejős tehén darabonként 80—215 frt, bival páronként 140—200 frt, borju

Kőbányai sertésvásár okt. 24-én: (Az első magyar sertésbizalmi részvénytársaság jelentése.) Ismét élénkebb forgalmunk volt, mert a szükséglet minden piacon emelkedett és mivel a felhajtások azt nem fedezték, azért az árak emelkedő irányú követtek, úgy, hogy hét végével csakis jegyzett áron felül lehetett valamihez jutni. Novemberre 42—43 krral sok köttetett.

Jegyzett árak: magyar sertés 280—340 klgr. 41—42¹/₂ kr, 200—250 klgr. 43—44 kr, 140—180 klgr. 43—44³/₄ kr, szerb 41—42 kr, oláh 39—40 kr, klgr. tisztasuly. Eleség árak tengeri 7 frt. 35 kr, árpa 7 frt. 50 kr, mm. városi raktárban. Helyi állomány: okt. 17-ről maradt 62800 drb. Felhajtott: Alföldről 5330 drb., Erdélyből 540 drb. Szerbiából 2610 drb., Oláhországból 1380 drb., magyar északi vasutal 290 drb., összesen 72950 drb. Elhajtott: Felföldre 630 darab, Bécsbe (mult héten 446 darab.) 3560 darab, Prágába 1370 drb., Bodenbachon át 2930 drb., Rutkán át 1630 drb., Stuttgart és Mainzba 660 drb., összekötő vasutal 290 drb., budapesti fogyasztás 2280 drb., kültelki fogyasztás 130 drb., Összesen elhajtott 13480 darab. Marad állomány 59470 darab. A részvénytársaságokban 9090 drb. van elhelyezve.

Bécsi vásár okt. 21. Felhajtva 4760 drb. volt, üzlet élénk, árak emelkedők; nehezek 36¹/₂—38 frt, közép nehezek 35—36 frt, süldök és orosz-lengyelek 28—38 frtot értek el 100 klgrként elevensuly.

Drezdai vásár okt. 20. A sertés piacon 976 drb. vidéki és 578 drb. magyar sertés volt felhajtva, az első 54—57 fill., utóbbiak pedig 45—48 filléren keltek el ¹/₂ klgrként.

Berlini vásár okt. 20. Sertésfelhajtás 8795 drb., a közt cca. 1000 drb. orosz és magyar, vidéki sertéseknek jobb ára erős felhajtás és az esős idő pangóan hatottak a piacra. Meklenburgi 46—48 mrk, oroszok 38—42 mrk, magyarok 42 mrkon keltek el.

Disznózsír erős kereslet mellett áremelkedés; kész áru hordóval együtt 50—51 frt, november-december havi kötésben hordó nélkül 47—48 forint.

Szalonna szilárd üzlet; vidéki szalonna 50—51 frt, városi áru 45—46 frt, füstölt szalonna 50—52 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Pénz-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frittól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre és 4000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölk.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközölk.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál

(2.) (43—52.)

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. sajtóház.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.

WALSER FERENCZ

első magyar Gép- és tűzoltószerek-gyára, harang- és ércöntöde.

Budapesten és Kolozsvárt

Borsajtók a legkitűnőbb rendszerű,
Szőlő roncsoló-malmok és rosták,
Borszivattyúk minden bozzá való felszereléssel gyári áron
kedvező feltételek és jótállás mellett ajánlja

Walszer Ferencz magyar gazdasági gépgyárai egye-
sített raktárának és gépműhelyének erdélyországi fióktelepe

Kolozsvárt, bel-monostorutcza 12. szám,

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek,
(Értelmes ügynökök és ismételadók kerestetnek).

(15)

(15—23)

Piaczi árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török b. aza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
Á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterce		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csik-Szereda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Déas		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Déva		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzébetváros		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogarás		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Fehérvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gy.-Sz.-Miklós	okt. 18	750	600	400	350	225	450	170	30	—	36
Kolozsvár	okt. 23	100	—	600	—	283	400	180	150	350	44
M.-Vásárhely		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hagy-Enyed		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Szében	okt. 24	950	820	540	460	300	480	170	100	320	46
Szegesvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S.-Sz.-György		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szamosújvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Régen	okt. 23	950	750	550	320	250	362	120	60	260	40
Sz.-Údvarhely	okt. 21	800	600	475	—	250	425	180	30	200	36
Torda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Hunyad		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetés szerint akárhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1 1-3 1-6 1-12 1-18 1-24 1-30 1-36 1-42 1-52										
	széri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
10/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210	
9/16 v. fél „	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105	
4/16 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
2/16 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészt engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.